

10.12.2024

HAKUILMOITUS

ALUEELLISET HYVINVOINTIPOLUT - ELINTAPAMUUTOKSEN JA OMAHOIDON TUEN KEHITTÄMINEN

(Suomi liikkeelle – ja Terveystuki –ohjelmat)

Avustuksen yleiskuvaus

Alueelliset hyvinvointipolut -avustushaun toteuttavat yhteistyössä hallituksen Suomi liikkeelle- ja Terveystuki-ohjelmat. Liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkialueellisen Suomi liikkeelle -ohjelman tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Ohjelmaa koordinoi opetus- ja kulttuuriministeriö. Terveystuki – kansallisen terveys- ja hyvinvointiohjelman tavoitteena on vähentää keskeisten kansansairauksien ja niiden riskitekijöiden aiheuttamaa hyvinvointivajetta ja tautitaakkaa, lisätä työ- ja toimintakykyä sekä vähentää väestöryhmien välisiä eroja terveys- ja hyvinvointiongelmassa. Ohjelman pitkän aikavälin tavoitteena on vähentää sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta. Ohjelmaa koordinoi sosiaali- ja terveysministeriö.

Avustus on tarkoitettu alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tukemiseen lisäämällä vaikuttavien keinojen käyttöä sekä vahvistamalla alueellista yhteistyötä.

Avustuksiin on käytettävissä enintään 2 miljoonaa euroa. (0,5 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveysministeriön Terveystuki-ohjelman momentilta 33.03.31 sekä 1,5 miljoonaa euroa opetus- ja kulttuuriministeriön Suomi liikkeelle -ohjelman momentilta 29.90.51)

Avustukset myönnetään lähtökohtaisesti täysimääräisinä, eikä omavastuuta edellytetä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on osa kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteisiä tehtäviä. Tällä avustuksella pyritään uusien toimintamallien levittämiseen ja vakiinnuttamiseen. Tätä avustusta ei saa käyttää avustuksen saajien lakisääteisiin tehtäviin, jotka rahoitetaan jollain muulla julkisella rahoituksella tai avustuksella. Avustusta ei saa käyttää taloudelliseen toimintaan. Valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa ylittää Euroopan yhteisön tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää, minkä takia myönnetyn avustuksen osuus hyväksytyistä kustannuksista voi olla myös täysimääräistä pienempi. Mikäli avustushakija on yritys, tulee sen ilmoittaa saadut de minimis -tuet hakemuksessaan.

Valtionavustuksen käyttöaika on enintään 1.1. 2025 – 31.3.2027. Avustuksen käyttöajasta on varattava aikaa hankkeen arvioinnille ja raportoinnille sekä hankkeen ulkoiseen arviointiin osallistumiselle.

Hakuaika alkaa 9.1.2025 ja päättyy 14.2.2025 klo 16:15. Määräajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsitellä. Päätökset avustusten saajista tehdään mahdollisimman pian kevään 2025 aikana. Hakijoille ilmoitetaan päätöksestä kirjallisesti.

Avustukseen sovelletaan Valtionavustuslakia (688/2001).

Mihin ja kenelle avustus on tarkoitettu?

Avustusta voidaan myöntää kunnille, kuntayhtymille, hyvinvointialueille, yleishyödyllisille yhteisöille ja yrityksille. Myös osakeyhtiömuotoiset ammattikorkeakoulut voivat toimia hakijoina. Avustuksia ei voida myöntää yksityishenkilöille.

Avustuksen hakijan tulee olla hankeconsortio, joka koostuu useammasta organisaatiosta siten, että yksi organisaatio on avustuksen varsinainen hakija, ja avustusta siirretään muille hankekokonaisuuteen osallistuville organisaatioille. Avustus tullaan jakamaan enintään arviolta kolmelle hankeconsortiolle.

Avustettavan toiminnan tavoite ja toteutus

Terveystieteiden ohjelmassa toteutetaan poikkihallinnollisesti ja yhdessä järjestöjen kanssa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuutta ottamalla käyttöön vaikuttaviksi arvioituja käytäntöjä sekä kehitetään uusia ratkaisuja perustuen kokonaistaloudelliseen hyötyyn ja kustannusvaikuttavuuteen. Suomi liikkeelle -ohjelmassa toteutetaan poikkihallinnollisia toimenpiteitä, joilla parannetaan liikkumisen mahdollistavia rakenteita. Erityistä huomiota kiinnitetään arjessa tapahtuvan liikkumisen edistämiseen.

Avustuksen päämääränä on edistää ihmisten terveyttä ja hyvinvointia sekä vähentää terveys- ja hyvinvointieroja.

Tavoitteena on:

- saada aikaan positiivisia elintapamuutoksia valituissa väestöryhmissä
- ottaa käyttöön vaikuttaviksi todennettu toimintamalleja
- kehittää ja vakiinnuttaa alueellisia terveellisiä elintapoja edistäviä toimintamalleja

Valtionavustuksella toteutettavissa hankkeissa kehitetään terveyttä edistävien elintapojen ja omahoidon tukea. Hankkeet kohdennetaan alueille, joilla on tietopohjaisesti tunnistettu tarve väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja joissa ei ole vielä kehitetty tällaisia toimenpiteitä tai toimenpiteiden määrä on ollut vähäinen. Toiminnan kohderyhmänä ovat väestöryhmät, jotka ovat elintapojen (mukaan lukien vähäinen fyysinen aktiivisuus, ravintotottumusten haasteellisuus), yksinäisyyden ja syrjäytymisriskin vuoksi alttiita terveys- ja hyvinvointiongelmille. Kehittämistyössä tarjotaan näiden ryhmien tarpeisiin sovitettuja näyttöön perustuvia monimuotoisia ja eri kanavia hyödyntäviä toimintoja tai palveluja. Toimia toteuttavat laajasti eri toimijat, myös sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolella. Hankkeissa vahvistetaan alueellista yhteistyötä toimimalla yhdessä esimerkiksi kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen, yritysten ja oppilaitosten kanssa.

Hankkeet voidaan toteuttaa ihmisten arkiympäristöissä, kuten kaupunkiympäristössä tai haja-asutusalueilla. Hankkeissa huomioidaan esimerkiksi kulttuurihyvinvoinnin ja lähiluonnon tarjoamat mahdollisuudet osana elintapojen edistämisestä. Hankkeissa voidaan käyttää digitaalisia välineitä. Hankkeiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon eri ikäisten ihmisten kulttuuritausta, fyysinen toimintakyky, elintapoihin liittyvät arvot ja asenteet sekä toimintojen saavutettavuus. Hankkeessa toteutettava toiminta suunnitellaan yhdessä kohderyhmän kanssa.

Avustuksella toteutettavat hankkeet ovat alueellisia, laaja-alaisia ja ne tavoittavat toiminnallaan merkittävän väestömäärän kohderyhmästä.

Toiminnan lähtökohtana on yhteiskehittäminen kohderyhmään kuuluvien tahojen kanssa. Toiminnassa on keskeistä niiden ryhmien tavoittaminen, joita elintapamuutokset eniten auttaisivat sekä heidän kanssaan

yhdessä keinojen miettiminen. Toteutuksen ja vaikutusten seuranta eri kohderyhmissä liitetään olennaisesti

toimenpiteisiin. Hanketoimijoilta edellytetään osallistumista avustuskokonaisuuden hankkeiden seurantaan ja arviointiin. Hankkeen tulee varata resurssit seurantaan ja arviointiin osallistumiseksi.

Hankkeiden tulee ottaa huomioon oman alueensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelukonsepti -hankkeen asiakas- ja palveluohjauksen mallit, joissa ihminen ohjataan muun muassa sosiaali- ja terveystalvueluista liikuntaan, kulttuuriin, ravitsemukseen ja yksinäisyyteen vaikuttavien toimintojen, palveluiden tai harrastusryhmien pariin. Hankkeissa voidaan hyödyntää terveysteknologiaa, mutta ei ensisijaisesti kehittää uutta terveysteknologiaa.

Viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelma

Viestintä on olennainen osa hankkeen onnistumista ja tavoitteiden saavuttamista.

Avustushakemukseen tulee liittää viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelma, jossa kuvataan viestinnän tavoitteet, kohderyhmät, toimenpiteet, tavoiteltavat tulokset ja niiden mittarit sekä viestinnän resurssit että vastuutahot.

Viestinnän tavoitteena on tukea avoimen, luottamuksellisen, vuorovaikutteisen ja vaikuttavan yhteistyön rakentumista hankekonsortion, alueellisten toimijoiden ja valitun väestöryhmän kesken. Hankkeen käynnistysvaiheessa viestinnällä tuetaan hankkeen sisäistä vuoropuhelua ja keskusteluja eri sidosryhmien kanssa. Toteuttamisvaiheessa viestinnän painopiste siirtyy toimeenpanon tukemiseen sekä sidos- ja väestöryhmien informoimiseen. Hankkeen juurruttamis- ja levittämisvaiheessa keskitytään hankkeen tuotosten ja tulosten tunnetuksi tekemiseen. Hankkeen valitulle väestöryhmille viestinnän äänensävyyn tulee olla innostavaa ja kannustavaa, jotta saamme paremmin aikaan käyttäytymisen muutosta. Viestintää tulee toteuttaa monikanavaisesti.

Alueelliset hyvinvointipolut -avustuskokonaisuuden strategisesta viestinnästä vastaavat yhteistyössä STM ja OKM. Hankeavustusta saavien tahojen edellytetään noudattavan avustuskokonaisuuden yleisiä viestintäohjeita.

Avustuksen hakeminen

Elintapamuutoksen ja omahoidon tuen kehittäminen -Alueelliset hyvinvointipolut -hankkeen hakemuksesta tulee käydä ilmi seuraavat asiat:

- tavoitteet, niiden saavuttamiseksi suunnitellut toimenpiteet ja tavoiteltavat tulokset. Tavoitteet ja toimenpiteet on kuvattu siten, että niiden perusteella on mahdollista arvioida, toteuttaako hanke asetuksessa säädettyjä, avustettaville hankkeille asetettuja edellytyksiä.
- aiesitoumukset, joista ilmenevät osatoteuttajat sekä osatoteuttajien hankkeeseen osallistumista koskevien periaatepäätösten päivämäärät.
- kuvaus, miten yhteistyö on suunniteltu toteuttajien kesken.
- kuvaus toimista, joilla hankkeessa varmistetaan kohderyhmän osallistuminen ja vaikuttaminen palveluiden kehittämiseen ja arviointiin (esimerkiksi kokemusasiantuntijaedustus hankkeen projektiorganisaatiossa)
- arvio mahdollisista riskeistä.
- kuvaus hankkeen toteuttajien hankehenkilöstöstä (ml. esihenkilötaso) ja sen resurssoinnista
- esitys riittävästä resursseista (ml. matkakustannusvaraukset)
- hankkeen toteuttamisaikataulu sekä merkittävimmät toimenpiteet ja aikataulutus kuukausikohtaisesti.
- hankkeen ohjausryhmän alustava kokoonpano.
- kuvaus siitä, miten toimintaa ja tuloksia arvioidaan ja seurataan. Hakemuksessa sitoudutaan jatkuvaan raportointiin Hankesalkussa sekä toimintamallien kuvaukseen Innokylässä.

Avustusta haetaan hakulomakkeella, johon sisältyy suunnitelma avustuksella toteutettavasta toiminnasta sekä arvio toiminnan kustannuksista. Erillisiä hankesuunnitelmia tai muita liitteitä ei oteta huomioon arvioinnissa. Haussa käytettävät lomakkeet ovat sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivuilla. Hakemus lähetetään kirjaamoon ([kirjaamo.stm\(at\)gov.fi](mailto:kirjaamo.stm(at)gov.fi) -viitteellä VN/34479/2024).

Hakemusten arviointi

Avustukset ovat harkinnanvaraisia. Hakemusten arviointi ja keskinäinen vertailu perustuvat kokonaisarviointiin, jossa otetaan huomioon seuraavat perusteet:

- Vastaavuus ja laatu suhteessa avustettavan toiminnan tavoitteisiin
- Hankkeen toimeenpano- ja taloussuunnitelman toteutettavuus.
- Potentiaali saada aikaan kohderyhmässä elintapamuutoksia.

Arvioinnin yksityiskohtaiset kriteerit on kuvattu erillisessä liitteessä.

Valtionavustuslain mukaiset yleiset edellytykset

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa.

Valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ovat (valtionavustuslain 7 § 1 mom.):

- Tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä.
- Avustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta.

- Avustuksen myöntäminen on tarpeellista, kun otetaan huomioon hakijan saama muu julkinen tuki sekä hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus.
- Valtionavustuksen myöntäminen vääristää vain vähän kilpailua ja markkinoiden toimintaa.

Esteitä avustuksen myöntämiselle

Esteiksi voidaan määritellä esimerkiksi seuraavat seikat:

- Ministeriöt hylkäävät hakemuksen, jos hakija on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuttaan antaa ministeriölle tietoja aiemmin myönnettyjen avustusten käytön valvontaa varten.
- Hakemus hylätään, jos se saapuu määräajan jälkeen.

Muita avustuksen käyttöön liittyviä ehtoja

- Avustusta saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty.
- Sosiaali- ja terveysministeriön myöntämä avustus voi kattaa enintään tässä ilmoitetun ja avustuspäätöksessä määritellyn osuuden avustettavan toiminnan tai hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Avustus ei myöskään yhdessä muiden julkisten tukien kanssa saa ylittää hyväksyttävien kustannusten määrää. Hyväksyttävät kustannukset määritellään avustuspäätöksessä ja sen liitteissä.
- Hyväksyttäviksi kustannuksiksi luetaan hallinnointikustannukset, henkilöstökustannukset, matka- ja majoituskustannukset sekä määritellyn tavoitteen toteuttamiseksi välttämättömät muut edellä mainitut kustannukset.
- Avustuksen saajan taloudenhoito ja hallinto on järjestettävä asianmukaisesti.
- Avustuksen käytöstä on tehtävä selvitys viimeistään päätöksessä mainittuna päivänä.

- Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus tehdä valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia, jotka ovat tarpeellisia valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa (valtionavustuslain 16 §).
- Avustuksen saajan tulee selvittää, onko sillä velvollisuus noudattaa hankintalainsäädäntöä, ja ottaa tämä toiminnassaan huomioon. Myös valtioon, kuntiin tai seurakuntiin kuulumaton avustuksen saaja voi olla velvollinen kilpailuttamaan hankintansa noudattaen hankintalain mukaisia menettelyitä.
- Jos avustuksen saaja täyttää julkisoikeudellisen laitoksen tunnusmerkit (esim. rahoituksesta yli puolet on julkista rahoitusta), avustuksen saajan tulee noudattaa hankintalakia kaikissa hankinnoissaan.
- Jos avustuksen saaja saa avustusta tiettyyn hankintaan yli 50 % hankinnan arvosta, saajan on tässä hankinnassa noudatettava hankintalakia. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016).

Tuloksista ja avustuksen käytöstä raportoiminen

Tuloksista ja avustuksen käytöstä raportoivat valitut toteuttajat STM:ään 6 kk:n välein. Hankesalkussa olevasta raportista ilmenevät toteutuneet käytännön toimenpiteet ja talousluvut.

Lisätietoja

Erytisiantuntija Kasper Holmberg, p. 0295163350; etunimi.sukunimi@gov.fi
Erytisiantuntija Piia Astila, p. 0295 163 390; etunimi.sukunimin@gov.fi

Valtionavustuksista yleisesti: <https://stm.fi/valtionavustusten-hakeminen>